

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลพลประโยชน์ทับซ้อน
ประจำปีงบประมาณ 2560

*****:*****

ความเป็นมา

ด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาคีรัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2556 – 2560 และประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เรื่อง มาตรการป้องกันผลพลประโยชน์ทับซ้อนและแนวทางการตรวจสอบบุคลากรถึงความเกี่ยวข้องกับผู้เสนองานในการจัดซื้อจัดจ้าง ประจำปีงบประมาณ 2560 เพื่อให้การปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยพิจารณาสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 พระราชบัญญัติข้อบัญญัติของทางราชการ พ.ศ.2540 พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 – 2564) กำหนดให้ปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในการรักษาค่าศักดิ์ศรีความเป็นข้าราชการ และความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมถึงคำสั่งคณะกรรมการสงฆ์แห่งชาติ ที่ 69/2557 ลงวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ.2557 เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตประพฤติมิชอบ ราชการและหน่วยงานของรัฐ กำหนดมาตรการ หรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตประพฤติมิชอบ ในส่วนราชการของหน่วยงานของรัฐ โดยมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ ฝ่ายระวังเพื่อสกัดกั้นไม่ให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ ตามนโยบาย คณะรัฐมนตรีที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ข้อ 10 เรื่อง การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล

หลักการและเหตุผล

การมีผลพลประโยชน์ทับซ้อนถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชั่นประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนบุคคลโดยละเมิดต่อกฎหมายและหลักจริยธรรม โดยการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในการระบวมการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนทำให้เกิดการละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ ขาดความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง และความชอบธรรม ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมประกอบกับทำให้ผลประโยชน์ของหน่วยงาน องค์กร สถาบัน และสังคมต้องสูญเสียไป โดยอาจอยู่ในรูปของผลประโยชน์ทางการเงิน คุณภาพการให้บริการ ความเป็นธรรมในสังคม ฯลฯ อย่างไรก็ตามกลางผู้ที่แจ้งกระทำความผิดยังพบผู้กระทำความผิดโดยไม่เจตนาหรือกระทำโดยไม่รู้เป็นจำนวนมาก นำไปสู่การกล่าวหาหรือร้องเรียนหรือถูกลงโทษ ดังนั้น เรื่องผลพลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลพลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of interest : COI) จึงเป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบระดับรุนแรง และยังคงสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอีกด้วย

การวิเคราะห์ความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหาร ปัจจัยและควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการ ปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สภาวะการณ์หรือข้อเท็จจริงที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัทหรือผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ซึ่งอาจกระทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวทั้งเจตนาและไม่เจตนา และมีรูปแบบที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่ที่ตัวเงินหรือ ทรัพย์สินเท่านั้น หมายความว่ารวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวเงินหรือทรัพย์สินด้วย อาทิ การแต่งตั้งพรรค พวกให้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานหรือตัดสินใจให้ญาติพี่น้องเข้ามามีส่วนร่วมในประโยชน์สาธารณะโดยมิชอบ ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนจึงหมายถึงกระบวนการวิเคราะห์ความ เสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัย และควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดเหตุ โอกาส ที่จะทำให้เกิด ความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจจะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนหรือความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ อันเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการทุจริต กล่าวคือ ยังมี สภาวะการณ์ หรือสภาวะการณ์ขัดกันของผลประโยชน์มากเท่าใดก็ยังมีโอกาสก่อให้เกิดหรือนำไปสู่การทุจริตมาก เท่านั้น

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อน (Risk Assessment for Conflict of Interest)

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ทับซ้อนเป็นการวิเคราะห์ระดับโอกาสที่จะเกิด ผลกระทบของความเสียหายต่าง ๆ เพื่อประเมินโอกาส และผลกระทบของความเสียหาย ดำเนินการวิเคราะห์ และ จัดลำดับความเสี่ยง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยงด้านผลประโยชน์ ทับซ้อน ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) และ ระดับความเสี่ยง ทั้งนี้ กำหนดเกณฑ์ในเชิงคุณภาพเนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่ไม่สามารถระบุตัวเลข หรือจำนวนเงินที่ชัดเจนได้

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่อาจเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในปีงบประมาณ พ.ศ.2560 พบว่ามีความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริตหรือผลประโยชน์ทับซ้อนที่จำเป็นต้องดำเนินการ บริหารจัดการความเสี่ยงดังนี้

ลำดับ	ความเสี่ยง	แนวทางการจัดการ	การบริหารจัดการ
1	ผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ สนับสนุนหน่วยงาน ยังขาดความรู้ ความ เข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ อำนาจหน้าที่ไม่ความรับผิดชอบ ไม่ ทราบว่ามี กฎ ระเบียบ กฎหมาย ห้ามไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นกรณี ผลประโยชน์ทับซ้อน	- ประชาสัมพันธ์เผยแพร่เพื่อ สร้างความรู้ ความเข้าใจด้าน กฎหมาย กฎ ระเบียบ เรื่อง ผลประโยชน์ทับซ้อน - ประชาสัมพันธ์คู่มือการป้องกัน ผลประโยชน์ทับซ้อน ให้แก่ เจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันการเกิดผล ประโยชน์ทับซ้อน - จัดอบรม ประชุมสัมมนา เพื่อ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน	- ดำเนินการประชาสัมพันธ์ คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ ทับซ้อน ในกรณี กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำ คู่มือดังกล่าวขึ้น เพื่อใช้กับ หน่วยงานในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ - จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน ให้กับข้าราชการในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 18
2	- การเข้าไปมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการใช้อำนาจยังถูกจำกัด	- เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในได้ มีส่วนร่วมในการพิจารณา ตรวจสอบเกี่ยวกับการจัดซื้อจัด จ้างของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18	- กำหนดให้บุคลากรในสังกัด ร่วมเป็นคณะกรรมการ ตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ใน โครงการ / กิจกรรมที่ ดำเนินการ
3	- การรณรงค์ด้านการปราบปราม ทุจริตไม่ได้รับความร่วมมือ เท่าที่ควร	- ส่งเสริมให้มีการบริหารราชการ ตามหลักธรรมาภิบาล	- กำหนดให้มีกิจกรรมให้ บุคลากรภายในแสดงพลัง ต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ โดยการประกาศเจตจำนงใน การต่อต้านการทุจริตทุกครั้งที่ การประชุม ฯ
4	- การขาดจิตสำนึกร่วมมือในการ เสริมสร้างสังคมแห่งคุณธรรม	- ส่งเสริมให้มีการปลูกฝังค่านิยม และจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ทุก ระดับ	- จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในหลักสูตร “การซัดกัน ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์ส่วนรวมหรือ ผลประโยชน์ทับซ้อน - จัดกิจกรรมคุณธรรมเพื่อ พัฒนาจิตของบุคลากรในสังกัด - กิจกรรมจิตอาสา “ปลูกป่า รักโลก”
5	- สังคมยังยึดติดกับกระแสบริโภค นิยมให้คุณค่ากับความรวยและคนมี อำนาจอิทธิพล	- สร้างเครือข่ายให้ข้าราชการได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการ ปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ทนต่อ การทุจริต	- ระดมความร่วมมือจาก บุคลากรทุกระดับสร้างกระแส สังคมที่ไม่ทนต่อการคอร์รัปชัน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การบริหารจัดการ ตามหลัก 4 ประการสำหรับการผลประโยชน์ทับซ้อน ประกอบด้วย

1. ปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ : เจ้าหน้าที่ที่ต้องตัดสินใจภายในกรอบกฎหมาย และนโยบายตามขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบโดยไม่ให้มีผลประโยชน์ส่วนตนมาแทรกแซง
2. สนับสนุนความโปร่งใส และพร้อมรับผิด : กำหนดขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน และเปิดเผยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบ รวมถึงเปิดโอกาสให้ตรวจสอบ
3. ส่งเสริมความรับผิดชอบส่วนบุคคล และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง : เจ้าหน้าที่ที่ต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อนในภารกิจปฏิบัติ และจัดการกับเรื่องส่วนตัวเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาให้มากที่สุดโดยฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบต่อกระบวนการป้องกัน พร้อมกำหนดนโยบาย
4. สร้างวัฒนธรรมองค์กร : ผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในเวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดขึ้น

แนวทางการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ระบุว่ามิผลประโยชน์ทับซ้อนแบบใดที่อาจเกิดขึ้นในองค์กร กลุ่มภารกิจ กลุ่มงาน งาน
2. พัฒนานโยบาย และกลยุทธ์การจัดการปัญหา
3. ให้ความรู้แก่บุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 รวมถึงเครือข่ายตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 - 2560
4. ผู้บริหาร และผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
5. สื่อสารให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการ ผู้บังคับบัญชา องค์กรบุคคลในภาคราชการจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และประชาชนทราบถึงความมุ่งมั่นในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน
6. บังคับใช้นโยบายที่กำหนด และกำหนดมาตรการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและแนวทางการตรวจสอบบุคลากรถึงความเกี่ยวข้องกับผู้เสนองานในการจัดซื้อจัดจ้าง
7. มีการทบทวนมาตรการ นโยบาย ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

1. ปรับปรุงนโยบาย มาตรการ ให้รัดกุม ชัดเจน โอกาสที่จะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน
2. คอยสังเกต ประเมินพฤติกรรมความเสี่ยงต่อการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างเป็นระบบในกรณีที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น โดยการจัดตั้งกล้องวงจรปิด
3. ลดโอกาสการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน โดยการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานเพื่อป้องกันการผูกขาดการดำเนินงาน
4. ตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ระดับบริหารเนื่องจากมีแนวโน้มที่จะเกิดผลประโยชน์สูง
5. มีระบบพิจารณาคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ดูแลเรื่องการเงินทุกระดับเป็นพิเศษ และตรวจสอบพฤติกรรมร้ายวร้ายผิดปกติ
6. มีการทดสอบเรื่องความซื่อตรงของข้าราชการ บุคลากร ในหน่วยงานเป็นครั้งคราว
7. สำรวจทัศนคติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้รับบริการ เพื่อประเมินผลการทำงาน และการคอร์รัปชัน

*****